

1506 waterschap Elisabethspolder, 1648-1958

- [INLEIDING](#)
- [INVENTARIS](#)
- [1 Algemeen](#)
- [2 Bestuur](#)
- [3 Functionarissen en personeel](#)
- [4 Archief](#)
- [5 Financiën](#)
- [5.1 Elisabethspolder en algemeen beheer](#)
- [5.2 Slobbegors](#)
- [6.3 Algemene dienst en geïncorporeerde deelrekeningen](#)
- [5.4 Andere stukken](#)
- [5.5 Omslag](#)
- [6 Eigendommen](#)
- [7 Kunstwerken](#)
- [7.1 Algemeen](#)
- [7.2 Waterkeringen](#)
- [7.3 Wegen](#)
- [7.4 Waterbeheersing](#)
- [7.4.1 Waterleidingen](#)
- [7.4.2 Uitwatering](#)
- [8 Varia](#)

INLEIDING

INVENTARIS VAN HET ARCHIEF VAN HET WATERSCHAP ELISABETHSPOLDER, 1648 - 1958

door G.W.G. van Bree

Uit: De oude archieven van het waterschap 'De Striene'.
(Geïncorporeerd en uitgegeven in opdracht van van het Hoogheemraadschap de Brabantsche
Bandijk, 1969)

HET WATERSCHAP 'DE STRIENE'

Algemene inleiding

Het gebied, dat in 1958 bij besluit van Provinciale Staten van Noord-Brabant werd begrepen in het nieuw opgerichte grote waterschap De Striene, omvat het gedeelte van de provincie gelegen tussen de rivier Mark en Dintel, Het Hollandsch Diep, de Krammer, het kanaal van Zevenbergen en de Roode Vaart, ter grootte van omtrent 11.000 hectaren. In dit gebied zijn de gemeenten Willemstad, Fijnaart, Standdaarbuiten (deze drie geheel), Klundert en Zevenbergen (deze twee gedeeltelijk) gelegen. Het constitutiebesluit bevat tevens de opheffing van de hierin gelegen waterschappen Ruigenhil, Oude Heijningen, Oude Fijnaart,

Mooie Keene, Sabina Henricapolder, Beaumondspolder, Elisabethpolder, Jufvrouwenpolder, Oude Appelaar, Groote Torenpolder, Nieuwland of Mancia Winterpolder, Prins Hendrik - of Mancia Zomerpolder, Oudland van Standdaarbuiten, de Noord-Toren, Oost- en West Meerenpolder en Niervaert. De archieven van deze waterschappen zijn overgegaan naar het bestuur van het nieuwe waterschap 'De Striene'.

Het gebied van De Striene is in het verleden op staatkundig gebied rijk gevarieerd geweest. Op het einde van de 18e eeuw was het verdeeld over zes jurisdicties te weten: Standdaarbuiten, Fijnaart en Heijningen (heerlijkheden onder de Markies van Bergen op Zoom), Willemstad (heerlijkheid en stad onder het huis van Oranje, oorspronkelijk echter toebehorend aan de markies van Bergen op Zoom), Klundert en Zevenbergen (heerlijkheden onder het huis van Oranje. Zevenbergen voorheen echter met eigen heren of heren uit grote Zuid Nederlandse geslachten). Standdaarbuiten, Fijnaart, Heijningen en Willemstad behoorden onder het hertogdom Brabant, Klundert en Zevenbergen behoorden tot het graafschap Holland

Wenden wij onze blik verder in de geschiedenis, dan wordt ook dit beeld weer gewijzigd. Rond 1250 zijn in dit gebied twee heren partij: de heer van Breda en de heer van Strijen. De laatste had ongeveer het gebied van de huidige gemeenten Klundert en Zevenbergen, Breda de rest. In 1290 valt de heerlijkheid Breda uit elkaar in een heerlijkheid Breda en een heerlijkheid Bergen op Zoom alsmede een groot gebied, dat gemeenschappelijk beheerd werd. Onder dit laatste gebied vallen de latere gemeenten Willemstad, Fijnaart en Standdaarbuiten. Van Strijen splitst zich onder een jongere tak uit de familie van Strijen de heerlijkheid Zevenbergen af, later eveneens Klundert of Niervaert. Zevenbergen groeide allengs los van haar band met Strijen en leidde sinds 1427 een geheel onafhankelijk bestaan. Niervaert (Klundert) werd in 1362 door de heer van Strijen te leen gegeven aan Jan van der Leck, zoon van de heer van Breda. Sindsdien volgt het de heren van Breda uit de geslachten Polanen en Nassau. Het gemeenschappelijk gebleven gebied uit het oude land van Breda werd in 1458 door de heren van Breda en Bergen op Zoom verdeeld.

De verdelingsregeling muntte niet uit door duidelijkheid al had de heer van Bergen wel de beste papieren. In 1510 besliste de Grote Raad van Mechelen in een geschil tussen Bergen en Breda en wees Standdaarbuiten, Bloemendael, Zomerland, de Meeren, Heijningen en Fijnaart toe aan de heer van Bergen en Bouwensland en de Nieuwe Amer aan beide heren gezamenlijk. De twee laatste gebieden liggen in de uiterste noordoosthoek van het oude gemeenschappelijke land, ter plaatse waar reeds in 1458 twijfel en geschil was ontstaan. In 1519 deed Jheronimus van der Noot, kanselier van Brabant, als arbiter uitspraak tussen beide heren, waarbij Bouwensland en de Nieuwe Amer voor tweederde en een gedeelte van Standdaarbuiten aan de graaf van Nassau als heer van Niervaert werd toegewezen. De grenzen zijn dan ongeveer tot rust gekomen. Bergen bezit nu de Gorzen, Standdaarbuiten, Fijnaart, Heijningen, Ruigenhil en de Meeren. Niervaert (Nassau) bezit het grootste gedeelte van Bouwensland en Nieuwe Amer benevens de gorzen welke steeds onder de heerlijkheid van Niervaert hadden behoord. Zevenbergen bezat de Zandberg en de Nieuwendijk. Zevenbergen werd later nog vergroot met de gorzen van de Meeren, die in 1527 door de heer van Bergen aan de heer van Zevenbergen werden afgestaan. Een wijziging kwam later nog tot stand; de polder Ruigenhil met het gelijknamige dorp ? nu bekend als Willemstad - werd in de 80-jarige oorlog gedeeltelijk door de prinsen van Oranje aan de markiezen van Bergen op Zoom ontfutseld. In 1648 kwam Zevenbergen uit het bezit van het hertogelijk huis Aremberg en Aarschot in handen van Amalia gravin van Solms, weduwe van stadhouder prins Frederik

Hendrik. Via haar is het overgegaan in de domeinen van de prinsen van Oranje-Nassau. Op de grenzen van een en ander heeft dit laatste echter geen invloed gehad.

Het waterschap Elisabethspolder

Inleiding

Elisabeth van den Bergh, markiezin van Bergen op Zoom, besloot in 1648 tot de bedijking van enige gorzen en slijken, gelegen onder de jurisdicties van Fijnaart en Heyningen. Deze gehele onderneming was duidelijk op touw gezet om de kas van de markiezin te spekken. Twee van deze gorsvelden, Slobbegors en Hooge Heyningen, vormen nu samen de Elisabethspolder, genoemd naar de gelijknamige markiezin. De uitgifte geschiedde onder enigszins afwijkende vormen en omstandigheden. De eerder bedijkte polders waren door de markiezen van Bergen op Zoom rechtstreeks aan een of meer geïnteresseerden uitgegeven: bij de Elisabethspolder begaf de markiezin zich op de vrije markt. Door de domeinraad van Bergen op Zoom was een algemeen contract voor de bedijking van het Slobbegors opgesteld, waaraan de kopers van het gors zich in ieder geval hadden te houden.

Op 21 oktober 1648 ging Cornelis Loppe, notaris te Bergen op Zoom, als vertegenwoordiger van de markiezin in de herberg de Pauw te Dordrecht met het land marchanderen; een andere term is hiervoor nauwelijks te geven. Men werkte met besloten beurzen, d.w.z. degene, die voor de markiezin meest gunstige bepalingen 'bedong' zou het gehele land krijgen, mits hij het volgens de in het contract vermelde voorwaarden bedijkte. Er bleken vijf gegadigden voor de onderneming te zijn;

Johan van Beke wilde het land zonder kosten voor de markiezin bedijken indien hij $\frac{2}{3}$ voor zich mocht houden en het resterende $\frac{1}{3}$ deel als vrije eigendom aan de markiezin zou blijven.

Damas van Slingelant en Johan van Meeuwen, idem, doch $\frac{3}{5}$ voor zich en $\frac{2}{5}$ voor de markiezin.

Mattheus van Innevelt, als Johan van Beke.

Johan Halling, vroedschapslid te Dordrecht, als van Beke.

Cornelis Loppe, notaris te Bergen op Zoom, 0,5 aan de markiezin en 0,5 aan zichzelf, mits de uitkering van een zekere som.

Nadat deze aanbiedingen waren gedaan werd de zitting verdaagd tot 6 november 1648 in dezelfde herberg. Op deze dag bleek, dat de kandidaten zich onderling met elkaar hadden verstaan. De heren Van Meeuwen en Slingelant boden nu aan, dat van het te bedijken aantal gemeten de markiezin vooraf 43 gemeten zou krijgen en het restant (van Slobbegors) tussen de markiezin en de 'kopers' gelijkelijk gedeeld zou worden. Hierop werd men het eens. Het consortium, dat het werk zou uitvoeren bestond uit: Johan van Meeuwen ($\frac{1}{3}$), Damas van Slingelant ($\frac{1}{3}$), Johan Halling ($\frac{1}{6}$) en C.W. Snellen ($\frac{1}{6}$). De bedijking van het Slobbegors stond nu vast. Op 20 maart verklaarden Mattheus van Innevelt, dijkgraaf, en Jan van Eck, schepen te Schiedam, zich bereid het gors de Hooge Heyningen te bedijken op dezelfde condities als vastgesteld bij Slobbegors, waarbij de markiezin de helft van het nieuwe land zou krijgen.

De beide gorzen zijn in 1649 of 1650 inderdaad bedijkt tot de huidige Elisabethspolder.

Zoals hiervoor blijkt had de markiezin in de nieuwe polder grote gebieden in eigendom 'gekregen'. Deze stukken lagen in het zuidelijk en noordoostelijk gedeelte

van Slobbegors. Opmerkelijk is, dat in de 18e eeuw de Hooge Heyningen geheel in particuliere handen blijkt te zijn. De markiezin of haar opvolgers hebben hier blijkbaar hun gedeelte verkocht. De Hooge Heyningen is in de 18e eeuw 2 x 94 gemeten 72 roeden groot. Op beide stukken stond een grote boerenhofstede. Het Slobbegors telde in de 18e eeuw 14 percelen, waarvan het huis van Bergen op Zoom drie grote percelen, met evenzoveel boerenhofsteden, tot een gezamenlijke grootte van 263 gemeten in bezit had. De totale grootte van Slobbegors is 472 gemeten.

Bij de voorwaarden van uitgifte van het Slobbegors was bepaald, dat de dijk door aannemers tot behoef van de ingelanden (van Slobbegors) verpacht zou worden, totdat de aanwassen en gorzen voor de dijk bedijkt zouden worden.

Dit artikel heeft enige consequenties gehad, die de bestuursvorm van de Elisabethspolder tot een ingewikkeld geheel maakte. De noodzaak om het beheer van de dijk gescheiden te houden van de overige waterschapstaken waarin ook de Hooge Heyningen participeerde, vereiste een afzonderlijke rekening. De ingelanden van Hooge Heyningen, die evenzeer belang hadden bij een goed dijksbeheer betaalden hieraan niets en later, toen de opbrengst van de dijk de kosten ging overtreffen, ontvingen ze ook niets. In wezen was dit echter een aan het waterschapsbestel wezensvreemde zaak.

Bij de vaststelling van het bijzonder reglement voor het waterschap in 1869 maakte de provincie twee reglementen, een voor het waterschap Elisabethspolder (Hooge Heyningen + Slobbegors) en een voor het waterschap Slobbegors. Een privaatrechtelijk verschil tussen beide was aldus ten onrechte in een publiekrechtelijk reglement verweven. Deze doublure had ongewenste complicaties; zo betaalde de Hooge Heyningen in 1877 aan jaarwedden f. 135,-, Slobbegors (hoewel 2,5 keer zo groot) slechts f 69,-, voor schouwvoering betaalde elk deel f 12,-, de huishoudelijke kosten bedroegen voor de Hooge Heyningen f 25,- en voor Slobbegors f 15,- per jaar. Al met al waren de bestuurskosten als geheel 50% hoger in Elisabethspolder dan in soortgelijke waterschappen. Enige ingelanden van Elisabethspolder richtten zich in 1878 tot Gedeputeerde Staten met het verzoek het waterschap Slobbegors op te heffen en te incorporeren in de gezamenlijke Elisabethspolder. Voor de uitdeling van het batig slot der Slobbegorse dijk kon dan bij reglementsbevestiging voorschriften worden gegeven, die de privaatrechtelijke positie van de Slobbegorsingelanden niet aantastten. Hiertoe werd besloten. In het nieuwe reglement van 1880 werd bepaald, dat de dijk van Slobbegors afzonderlijk beheerd zou worden ten bate en ten laste van de ingelanden van Slobbegors. Voor administratiekosten moest jaarlijks f 50,- in de kas van Elisabethspolder worden gestort. Uit deze bepaling vloeide een afzonderlijke serie rekeningen voort. Staatsrechtelijk gezien is ook dit reglement misschien geen goede oplossing. Privaatrechtelijke zaken van de ingelanden behoren in een polderreglement nou eenmaal niet thuis. In het nieuwe reglement van 1947 is de Slobbegorsedijk niet meer met name genoemd, bij de opheffing voor wegen en bemaling is ook de uitzonderingspositie voor de ingelanden van Slobbegors vervallen. De baten van de dijk vloeiden sindsdien rechtstreeks en onverdeeld in de polderkas. De uitkeringen aan deelgerechtigde ingelanden van Slobbegors waren overigens niet hoog; in de regel schommelde het bedrag rond een gulden per jaar per hectare.

Het waterschap richtte zich in 1957 met een verzoekschrift tot Provinciale Staten van Noord-Brabant om het voorstel tot samenvoeging van waterschappen (waaronder de Elisabethspolder) niet aan te nemen. Als argumenten bracht het naar voren, dat door verbreding en verdieping van kavelsloten de polder voldoende ontwaterd was. Het gemaal verkeerde - volgens het waterschap - in een prima conditie en het

waterschap had geen behoefte aan enige verbetering. Per 1 juli 1958 werd het waterschap desondanks toch opgeheven en ondergebracht in het nieuwe waterschap 'De Striene'.

Het bestuur van het waterschap bestond vanouds uit een dijkgraaf, twee gezworenen en een penningmeester. Door het ontbreken van stukken is hierover weinig bekend. Vanaf de reglementering van 1869 is deze samenstelling definitief gebleven. Het waterschap Slobbegors had een gelijke bestuurssamenstelling.

De uitwatering van het waterschap geschiedde op de rivier Mark en Dintel door middel van een stenen sluis. In 1816 besloot het waterschap wegens jarenlange slechte afwatering tot de bouw van een geheel nieuwe sluis met een vloeddeur en een schuif. Ondanks pogingen van de ingeland Cornelius graaf van Spangen bij de minister van Waterstaat om het werk stop te leggen is de sluis toch gebouwd. De kosten bedroegen ruim f 4400,-. In 1926/27 bouwde de polder een bemalingsinstallatie op de Dinteldijk bij de oude sluis voor de totale som van f. 15.750,-.

De polderdijk heeft lang bloot gelegen aan zware westerstormen. Eerst in 1787 werd de westzijde beschermd door de bedijking van de Sabina Henricapolder. In het zuiden is rond 1800 een gorzengenbied bekaad door de Eigenaren der Aanwassen. Deze kade werd in 1825 verlaagd en na de herdichting van de Mark en Dintel geslecht. Na de herdichting van Mark en Dintel lag de polder overigens veilig beschermt tegen stormvloed. Bij de stormvloed van 1953 liep de polder vol vanuit de Sabina Henricapolder door twee gaten in de Slobbegorsdijk. Het inundatiewater bereikte een hoogte van +3.60 meter N.A.P. Het gemaal moest wegens waterschade worden gerevideerd, doch de oude uitwateringssluis bleef intact. Door deze sluis en met een hevel heeft men de polder op 20 maart drooggekregen.

Het archief

Het archief is slecht bewaard gebleven. De bewaring geschiedde evenals de andere polders onder de jurisdicties van Fijnaart en Heijningen op het dorps huis (zie bij waterschap Oude Fijnaart). De in maart 1848 opgemaakte inventaris van het archief vermeldt rekeningen van Elisabethspolder vanaf 1656, begrotingen vanaf 1714 en enige pakken bewijsstukken bij de rekeningen. Slobbegors bezat een vrijwel complete serie rekeningen vanaf 1658, acten van verpachting der dijk vanaf 1714, begrotingen vanaf hetzelfde jaar en enige correspondentie. Het archief van de Elisabethspolder is later nog aangevuld met de legger der waterleidingen, lijsten van stemgerechtigde ingelanden, diverse correspondentie enz. Van dit niet onaanzienlijke archief is zegge en schrijve 1 omslagje, 1 deeltje, en 8 stukken bewaard gebleven. Commentaar is overbodig! Circa 1880 is de verzorging beter geweest. Hoewel niet compleet; toch kan men vanaf dat tijdstip spreken van een redelijke verzorging. Over de inventarisatie zijn geen bijzonderheden te vermelden. Het archief besluit 2,5 meter planklengte.

Toevoeging

Als gevolg van een gewijzigd inzicht met betrekking tot het beheer van archieven is door het Regionaal Archief West-Brabant aan het einde van de 20e eeuw besloten het 'systeem' van verzamelinventarissen (meerdere inventarissen van gelijksoortige archiefvormende instellingen in één deel) te verlaten en deze te vervangen door afzonderlijke inventarissen per archiefvormer.

Bovenstaande inleiding is in detail op deze nieuwe situatie aangepast.

Na het archief van de Elisabethspolder is het archief van het waterschap Slobbegors (1538) met een doorlopende nummering (228-234) beschreven. Door [hier](#) te klikken wordt deze inventaris geopend.

Zevenbergen, december 2002.

M.A.M. Voermans

INVENTARIS

1 Algemeen

237a. Akte van uitgifte van de polder, 1648-1649. Afschriften, 19e eeuw. 1 omslag

1. Stukken betreffende het bijzonder reglement van het waterschap, 1869-1950. 1 omslag

2. Stukken betreffende de keur of politieverordening voor het waterschap, 1893-1933. 1 omslag

3. Stukken betreffende de reorganisatie van de waterschappen in noord-west Noord-Brabant, 1954-1957. 3 stukken

4-9. Ingekomen circulaire en aanschrijvingen van het provinciaal en rijksbestuur, 1889-1958. 6 omslagen

4. 1889-1930

5. 1931-1940

6. 1941-1945

7. 1946-1950

8. 1951-1954

9. 1955-1958

2 Bestuur

10-13. Registers bevattende de notulen van de vergaderingen van stemgerechtigde ingelanden en het college van dijkgraaf en gezworenen alsmede minuten van uitgaande en afschriften van belangrijke ingekomen brieven, processen-verbaal van schouwvoering enz., 1811-1957. 4 delen

10. 1811-1820, 1826.

N.B.: Voorin notulen van een vergadering van polders onder Fijnaart en Heyningen en Standdaarbuiten d.d. 1811 inzake de benoeming van een nieuwe penningmeester. In 1814 zijn tevens notulen ingeschreven van een vergadering van de polders Oude Appelaar, Slobbegors, Henriëttepolder en Jufvrouwenpolder.

11. 1846-1908.

N.B.: Voorin een kaart van de polder d.d. 1846.

12. 1908-1941.

N.B.: Voorin notulen van het waterschap Slobbegors, 1869-1880

13. 1941-1957.

N.B.: Bevat uitsluitend notulen.

14. Reglement van orde voor de vergaderingen en stemgerechtigde ingelanden, 1904. 1 deel

15. Lijsten van stemgerechtigde ingelanden, 1907/08-1957/58. 1 omslag

3 Functionarissen en personeel

16. Stukken betreffende de dijkgraaf en de gezworenen, 1832, 1838, 1918-1957. 1 omslag

17. Rooster van aftreding van de leden in dienst van het waterschap in het algemeen, 1932-1958. 1 deeltje

18. Stukken betreffende het personeel in dienst van het waterschap in het algemeen, 1943-1952. 1 omslag

19. Stukken betreffende de pensioenen van het personeel in het algemeen, 1926-1958. 1 omslag

20-21. Stukken betreffende de polderwerker, machinist, sluiswachter en havenmeester, 1887-1954. 2 omslagen

N.B.: De stukken zijn niet volgens functie te splitsen.

20. 1887-1939.

21. 1940-1954.

22. Stukken betreffende de polder- of dijkboode, 1847, 1940-1953. 1 omslag

23. Stukken betreffende de secretaris-penningmeester, 1925-1957. 1 omslag

4 Archief

24. Inventaris van het archief, opgemaakt 1848, aangevuld tot 1882. 1 deeltje

5 Financiën

Toelichting: In het bijzonder reglement van het waterschap de Elisabethspolder, d.d. 4 november 1879, provinciaal blad 1880 nummer 11, werd bepaald, dat de baten van het afzonderlijk beheer van de Slobbegorsdijk, na aftrek van de kosten voor verbetering en onderhoud van de dijk en de daarover liggende weg, hectaresgewijze verdeeld zou worden over de ingelanden van Slobbegors. Deze ingelanden moesten de opbrengst van de dijk vóór de uitdeling verminderen met een bedrag van f 50,- die in de algemene polderkas gestort moesten worden. Hieruit vloeien twee afzonderlijke series rekeningen voort.

Bij de wijziging van het bijzonder reglement bij besluit van Provinciale Staten d.d. 7 juli 1927, provinciaal blad, nummer 139, werd een afzonderlijke omslag ingevoerd door de kosten van het gemaal, met verantwoording in een afzonderlijke serie rekeningen.

Bij de wijziging van het bijzonder reglement in 1937, provinciaal blad nummer 71, werd opnieuw een nieuwe omslag ingevoerd, nu voor de kosten van onderhoud en verharding van de wegen onder beheer van het waterschap, leidende tot vierde serie rekeningen. Aan deze minder gewenste gecompliceerde lastenheffing en de daarmee gepaard gaande administratie werd bij wijziging van het bijzonder reglement in 1947, provinciaal blad nummer 45, een einde gemaakt, waarna het beheer van de Elisabethspolder en algemene dienst, de Slobbegors(dijk), de bemaling en de wegen in één rekening werd verenigd. De rekeningen en bijlagen van de onderdelen bemaling en wegen zijn beschreven onder inv nrs. 200-220 en 180-190.

5.1 Elisabethspolder en algemeen beheer

N.B.: De rekeningen van 1881-1903 bevatten tevens de rekeningen van het onderdeel Slobbegors. De rekeningen van de dienstjaren 1940/41 en 1941/42 ontbreken. De begrotingen en bijlagen alsmede de daarop betrekking hebbende correspondentie zijn met de rekeningen samengevoegd in omslagen per dienstjaar. De kohieren van geheven omslagen zijn uit de bijlagen gelicht en beschreven onder inv.nr. 160.

24a-97. Rekeningen, begrotingen en bijlagen van de Elisabethspolder en het algemeen beheer, 1795-1797, 1877-1946/47. 73 omslagen, deeltjes en stukken

24a. Bijlage, 1696

van Huybert Willem Maris, provisioneel penningmeester.

25. 1795/96

26. 1796/97

27. 1797/98

van A.J.J.C. van der Poest Clement.

28. 1877

29. 1878

30. 1879

31. 1880

32. 1881

33. 1882

34. 1883

35. 1884

36. 1885

van Dirk van Dis.

37. 1886

38. 1887

39. 1888

40. 1889

41. 1890

42. 1891

43. 1892

44. 1893

45. 1894

46. 1895

47. 1896

48. 1897

49. 1898

50. 1899

51. 1900

52. 1901

53. 1902

54. 1903
55. 1904/05
56. 1905/06.
57. 1906/07
58. 1907/08
59. 1908/09
60. 1909/10
61. 1910/11
62. 1911/12
63. 1912/13
64. 1913/14
65. 1914/15
66. 1915/16
67. 1916/17
68. 1917/18
69. 1918/19
70. 1919/20
71. 1920/21
72. 1921/22
73. 1922/23
74. 1923/24
75. 1924/25

van Martinus Johannes Teunis Sneep Czn.

76. 1925/26
77. 1926/27
78. 1927/28
79. 1928/29
80. 1929/30
81. 1930/31
82. 1931/32
83. 1932/33
84. 1933/34
85. 1934/35
86. 1935/36
87. 1936/37
88. 1937/38
89. 1938/39
90. 1939/40
91. 1940/41

N.B: Uitsluitend bijlagen

92. 1941/42

N.B.: Uitsluitend bijlagen

93. 1942/43
94. 1943/44
95. 1944/45
96. 1945/46
97. 1946/47

5.2 Slobbegors

N.B.: Zie voor de rekeningen van 1881-1903 inv. nrs. 32-54. De staten van de aan de ingelanden van Slobbegors uitgekeerde deelgelden zijn beschreven onder inv. nr. 166. Zij zijn gelicht uit de bijlagen van de rekeningen.

98-140. Rekeningen, begrotingen en bijlagen van Slobbegors, 1904/05-1946/47. 42 omslagen en 1 deel

van Dirk van Dis

98. 1904/05

N.B.: Uitsluitend rekening

99. 1905/06

100. 1906/07

101. 1907/08

102. 1908/09

103. 1909/10

104. 1910/11

105. 1911/12

106. 1912/13

107. 1913/14

108. 1914/15

109. 1915/16

110. 1916/17

111. 1917/18

112. 1918/19

113. 1919/20

114. 1920/21

115. 1921/22

116. 1922/23

117. 1923/24

118. 1924/25

van Martinus Johannes Teunis Sneep Czn.

119. 1925/26

120. 1926/27

121. 1927/28

122. 1928/29

123. 1929/30

124. 1930/31

125. 1931/32

126. 1932/33

127. 1933/34

128. 1934/35

129. 1935/36

130. 1936/37

131. 1937/38

132. 1938/39

133. 1939/40
134. 1940/41
135. 1941/42

N.B: Uitsluitend bijlagen

136. 1942/43
137. 1943/44
138. 1944/45
139. 1945/46
140. 1946/47.

6.3 Algemene dienst en geïncorporeerde deelrekeningen

N.B.: Zie de toelichting onder 5.

141-151. Rekeningen, begrotingen en bijlagen van de algemene dienst en de geïncorporeerde deelrekeningen, 1947/48-1957/58. 11 omslagen

van Martinus Johannes Teunis Sneep Czn.

141. 1947/48
142. 1948/49
143. 1949/50
144. 1950/51
145. 1951/52
146. 1952/53
147. 1953/54
148. 1954/55
149. 1955/56
150. 1956/57
151. 1957/58

5.4 Andere stukken

152. Stukken betreffende de statistiek der financiën, 1886-1956. 1 omslag

N.B.: Zeer incompleet.

153. Stukken betreffende de door het waterschap gesloten geldleningen en rekeningen-courant, 1926-1958. 1 omslag

154. Stukken betreffende het beheer der geldmiddelen, 1935-1950. 1 omslag

5.5 Omslag

155-158. Leggers der belastbare percelen in de polder, 1812-1925. 4 delen

155. 1812-1826.

N.B.: Tevens kohier van geheven omslagen.

156. 1827-1833.

N.B.: Loopt voor enkele eigenaren door tot 1835.

157. ca. 1855.

N.B.: Aangevuld en bijwerkt tot ca. 1900.

158. ca. 1925. 1 deel in plano

159. Kohier van geheven omslagen, 1827-1829. 1 katern

160. Kohieren van geheven omslagen van de Elisabethspolder, 1883-1910/11, 1926/27-1945/56,. 1 bundel

N.B.: De kohieren van 1926/27-1935/36 bevatten tevens de omslagen voor de kosten van bemaling. De andere kohieren van de bemalingskosten zijn beschreven onder inv. nr. 222. De kohieren van omslag voor de kosten van verbetering der polderwegen zijn beschreven onder inv. nr. 191.

161. Kohieren van algemene omslag, 1946/47-1957/58. 1 omslag

162. Stukken betreffende de heffing en invordering der omslagen, 1926-1956. 1 omslag

6 Eigendommen

163. Acten van verhuur of verpachting van de Slobbegorsedijk, 1889-1947. 1 omslag

164. Acten van verkoop van schaarhout wassende op kopbomen langs de Slobbegorsedijk, 1891-1940. 1 omslag

165. Stukken betreffende de uitkering van deelgelden aan de ingelanden van Slobbegors in het algemeen, 1907-1947. 1 omslag

166. Staten houdende opgave van de aan de ingelanden van Slobbegors uitgekeerde deelgelden, 1881-1946/47. 1 omslag

N.B.: De staat van 1927/28 ontbreekt. De stukken zijn gelicht uit de bijlagen van de rekeningen inv. nrs. 32-54 en 98-140.

167. Stukken betreffende de verpachting van de Slobbegorsedijk, 1931-1955. 1 omslag

168. Kennisgevingen inzake de herziening van de belastbare opbrengst der eigendommen van de ingelanden van Slobbegors, 1900 en z.d. 2 stukken

169. Stukken betreffende de verkoop van grasgewas, kwal, peeaarde, schaarhout, baggergrond, enz, 1817-1949. 1 omslag

170. Bestek voor de bouw van een sluiswachterswoning aan de Slobbegorsedijk, 1855. 1 katern

171. Stukken betreffende de verzekering der eigendommen, 1914-1941. 1 omslag

7 Kunstwerken

7.1 Algemeen

172. Verslagen betreffende de toestand van het waterschap in het algemeen en de uitvoering der werken, 1926-1956. 1 omslag

N.B.: Incompleet

173. Stukken betreffende de afwikkeling der oorlogsschaden, 1940-1954. 1 omslag

174. Stukken betreffende de afwikkeling van de watersnood-schaden, 1953-1958. 1 omslag

7.2 Waterkeringen

227b. Aanschrijving van de 'Eigenaren der Aanwassen' over het gebruik door de ingelanden van de Elisabethspolder van de voormalige zeedijk van de Hoge of Nieuwe Heijningen, 1790. 1 stuk

175. Stukken betreffende de legger der waterkeringen, 1905. 3 stukken

176. Stukken betreffende het beheer over en de verbetering der waterkeringen, alsmede de handhaving van het verbod tot het bewerken van dijktafsluuds, 1931-1957. 1 omslag

177. Stukken betreffende de aan derden verleende en geweigerde vergunningen tot het uitvoeren van werken aan of bij de waterkeringen, 1894-1956. 1 omslag

178. Stukken betreffende de verhouding tot het hoogheemraadschap de Brabantse Bandijk, 1953-1958. 1 omslag

7.3 Wegen

179. Acte waarbij Cornelis van der Gijp te Klundert aan de Eigenaren der Aanwassen onder Fijnaart een weg, lopende door de Hooge Heyningen, verkoopt, 1779 sept. 16 (moderne kopie). 1 stuk

180-190. Rekeningen en bijlagen van de gelden voor het onderhoud en de verharding der wegen onder beheer van het waterschap, per dienstjaar verzameld, 1936/37-1946/47. 11 omslagen

180. 1936/37

181. 1937/38

182. 1938/39

183. 1939/40

184. 1940/41

185. 1941/42

186. 1942/43

187. 1943/44

188. 1944/45

189. 1945/46

190. 1946/47

191. Kohieren van omslag voor onderhoud en verharding der wegen, 1937/38-1946/47. 1 omslag

N.B.: Gelicht uit de bijlagen der rekeningen inv.nrs. 180-190.

192. Klassificatietabel voor de gronden in het waterschap t.b.v. de omslag voor onderhoud en verharding der wegen, 1936. 1 deeltje

193. Stukken betreffende het onderhoud en de verbetering van de wegen onder beheer van het waterschap, 1926-1957. 1 omslag

194. Stukken betreffende de overdracht in beheer en onderhoud van de weg over de Slobbegorsedijk van de gemeente Fijnaart c.a., 1941-1946. 1 omslag

7.4 Waterbeheersing

7.4.1 Waterleidingen

195. Acten van aanbesteding van werken aan de polderwaterleidingen, heulen en de sluishaven, 1816-1886, 1922. 1 omslag

196. Stukken betreffende het beheer over en het verbeteren van de polderwaterleidingen, heulen en duikers, 1886, 1895-1957. 1 omslag

197. Stukken betreffende de door het waterschap aan derden verleende vergunningen tot het uitvoeren van werken aan of bij de waterleidingen, 1902-1956. 1 omslag

198. Resolutie van stemgerechtigde ingelanden inzake de aankoop van een strook grond ter verbetering van de polderwaterleidingen, 1939. 1 stuk

7.4.2 Uitwatering

227c. Stukken betreffende het verbeteren van de uitwatering, 1800-1801. 1 omslag

199. Stukken betreffende de bouw van een nieuwe uitwateringssluis naar de rivier Mark en Dintel, 1813, 1816. 1 omslag

200-220. Rekeningen en bijlagen van de gelden voor de bemaling van de polder, per dienstjaar verzameld, 1926/27-1946/47. 1 omslag

N.B.: Zie ook de toelichting onder hoofdstuk 5. De rekening van het dienstjaar 1941/42 ontbreekt.

van Martinus Johannes Teunis Sneep Czn.

200. 1926/27

201. 1927/28

202. 1928/29

203. 1929/30

204. 1930/31

205. 1931/32

206. 1932/33

207. 1933/34

208. 1934/35

209. 1935/36

210. 1936/37

211. 1937/38

212. 1938/39

213. 1939/40
214. 1940/41
215. 1941/42
216. 1942/43
217. 1943/44
218. 1944/45
219. 1945/46
220. 1946/47

221. Klassificatietabel voor de gronden in het waterschap t.b.v. de omslag voor de bemaling in de polder, 1926. 1 deeltje

222. Kohieren van omslag voor de bemalingskosten, 1936/37-1946/47. 1 omslag

N.B.: Zie voor de kohieren over de jaren 1926/27-1935/36 de kohieren van omslag voor de Elisabethspolder in het algemeen beheer inv. nr. 160

223. Stukken betreffende de bemaling van de polder, 1926-1957. 1 omslag

224. Stukken betreffende de verhouding tot het heemraadschap van de Mark en Dintel, 1896-1957. 1 omslag

8 Varia

225. Kadastrale kaarten van de polder (met copieën), 1841. 4 kaarten in rol

226. Stukken betreffende de heffing en afkoop der tienden in de Elisabethspolder, 1820-1901. 1 omslag

N.B.: Met een kaart, waarschijnlijk particuliere stukken van de secretaris-penningmeester Dirk van Dis; zie ook inv. nr. 227.

227. Stukken betreffende een proces tussen J. Sneep Dzn. c.s., landeigenaar te Fijnaart, en H.J. Munters, landeigenaar te Fijnaart inzake de afkoop van de tiendplicht van percelen in de Elisabethspolder, 1874-1875. 1 omslag

N.B.: Waarschijnlijk particuliere stukken van de secretaris-penningmeester Dirk van Dis.